

Arviomuistio rangaistusten oikeasuhtaisuudesta

Johdanto

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen ohjelman (29.5.2015) mukaan oikeuspolitiikan eräänä tavoitteena on, että rangaistukset vastaavat yleistä oikeustajua. Ohjelman mukaan varmistetaan, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Ensikertalaisuussäännöksiä, väkivaltarikosten ja lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa sekä ehdollisen vankeustuomion tehostamismahdollisuuksia tarkistetaan.

Oikeusministeriössä on valmisteltu arviomuistio ("Arviomuistio rikoslain viimeaikaisesta kehityksestä ja tulevista kehitystarpeista", OMML 7/2018), jossa tarkastellaan rangaistusten oikeasuhtaisuutta eräissä rikoslajeissa sekä eräitä tähän liittyviä seuraamusjärjestelmää ja tunnusmerkistöjä koskevia muita kysymyksiä. Muistiossa ei käsitellä kaikkia rikoslainsäädännön rangaistavaksi säädettyjä rikoslajeja, vaan tarkastelun kohteena ovat eräät seksuaali-, väkivalta-, rattijuopumus- ja talousrikokset.

Muistiossa käsitellään useita mahdollisia toimenpiteitä, joiden toteuttamismahdollisuuksia ja vaikutuksia voitaisiin arvioida erillisissä lainvalmisteluhankkeissa. Osa toimenpiteistä edellyttäisi poikkihallinnollista yhteistyötä (mm. STM, SM ja LVM).

Vastausohjeet vastaanottajille

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne rangaistusten oikeasuhtaisuutta käsittelevästä arviomuistiosta. Arviomuistio on julkaistu oikeusministeriön julkaisusarjassa Mietintöjä ja lausuntoja 7/2018 ja se on saatavissa osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-681-9>.

Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi pyydämme, että:

- lausunto jaotellaan mahdollisuuksien mukaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen **väliotsikoiden mukaisesti** (yleistä, arvioinnin perusteet ja lähtökohdat, seksuaalirikokset, väkivaltarikokset, talousrikokset, rattijuopumusrikokset, muut huomiot)
- **lausunnossa ei toisteta muistion sisältöä**; jos toisto on esimerkiksi lausunnon sisäisen käsittelyn kuten hyväksymisprosessin vuoksi välttämätöntä, pyydämme että muistion sisällön kuvailu ja lausunnonantajan varsinaiset kannanotot erotetaan selvästi toisistaan (esim. "Muistion mukaan ... Lausunnonantaja katsoo, että ...").

Pyydämme, että lausunto annetaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse eikä sitä tarvitse allekirjoittaa. Jos lausunnonantaja on valmistellut lausunnon erilliselle asiakirjalle

(esimerkiksi sisäistä hyväksymistä varten), ei asiakirjaa tarvitse liittää lausuntoon, vaan vastaukset lausuntopyynnön lomakkeelle ovat tällöinkin riittäviä.

Lausunnon antaminen lausuntopalvelu.fi:ssä edellyttää, että lausunnonantaja rekisteröityy ja kirjautuu palveluun. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet -> Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi.

HUOM! Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä ja hankkeen verkkosivuilla.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan oikeusministeriölle **viimeistään maanantaina 30.4.2018** (lausuntoaikaa pidennetty, aikaisempi määräaika oli 25.4.2018).

Valmistelijat

Lisätietoa asiasta antaa lainsäädäntöneuvos Ville Hinkkanen, puh. 02951 50165, sähköpostiosoite ville.hinkkanen@om.fi.

Lisätietoja lausuntopalvelu.fi:n käytöstä voi pyytää palvelun ylläpidosta osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi.

Linkit

<http://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM003:00/2018> - hankesivu

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-681-9> - arviomuistio ("Arviomuistio rikoslain viimeaikaisesta kehityksestä ja tulevista kehitystarpeista", OMML 7/2018)

Jakelu:

akatemiaprofessori Johanna Niemi
Akava ry
A-klinikkasäätiö sr
Amnesty International Suomen osasto ry
Auktorisoidut lakimiehet ry
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
Autoliikenteen Työnantajaliitto ry
Autoliitto ry
Eduskunnan oikeusasiamies
Elinkeinoelämän keskusliitto ry - Finlands näringsliv rf
Ensi- ja turvakotien liitto r.y. / Jussi-työ
Finanssialan Keskusliitto ry
Finanssivalvonta
Helsingin hovioikeus

Helsingin käräjäoikeus
Helsingin poliisilaitos
Helsingin syyttäjänvirasto
Helsingin yliopisto / Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
Helsinki- ja Helsingin seutukunta ry
Itä-Suomen hovioikeus
Keskuskauppakamari ry
Keskusrikospoliisi
Konkurssiasiamies
Korkein oikeus (varataan tilaisuus antaa lausunto)
Kriminaalihuollon tukisäätiö sr
kriminologian professori Janne Kivivuori
KRIS-Suomen keskusliitto ry
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Lasten perusoikeudet ry
Lastensuojelun Keskusliitto ry
Liikenne- ja viestintäministeriö
Liikenneturva
Liikenteen turvallisuusvirasto
Linja-autoliitto ry
Lyömätön linja Espoossa ry
Länsi-Suomen syyttäjänvirasto
Mannerheimin lastensuojeluliitto ry
Maria Akatemia yhdistys ry
Miesjärjestöjen keskusliitto
Miesten tasa-arvo ry
Naisasialiitto Unioni ry
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry
Naisjärjestöt yhteistyössä ry
Nasdaq Helsinki Oy
Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry
Osakesäästäjien Keskusliitto ry
Oulun käräjäoikeus
Pelastakaa lapset ry
Pirkanmaan käräjäoikeus
Poliisihallitus
Raiskauskriisikeskus Tukinainen ry
rikosoikeuden ja kriminologian professori Tapio Lappi-Seppälä
rikosoikeuden professori Jussi Tapani
rikosoikeuden professori Kimmo Nuotio
rikosoikeuden professori Minna Kimpimäki
Rikosseuraamuslaitos
Rikosuhripäivystys
SERITA-hanke
Setlementti Tampere ry / Välitä-hanke
Sexpo-säätiö sr
Sisäministeriö
Sisä-Suomen poliisilaitos
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
Suomen ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
Suomen Asianajajaliitto - Finlands Advokatförbund

Suomen Kriminalistiyhdistys — Kriminalistföreningen i Finland r.y.
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry - Finlands Transport och Logistik
SKAL rf
Suomen Kuntaliitto ry - Finlands Kommunförbund rf
Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry
Suomen Paikallisliikenneliitto - Finlands Lokaltrafikförbund r.y.
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
Suomen syyttäjäyhdistys ry
Suomen Taksiliitto ry
Suomen tuomari liitto - Finlands dömareförbund ry
Suomen Yrittäjät ry
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta
Tasa-arvovaltuutetun toimisto
Terveys ja hyvinvoinnin laitos
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Transparency International Suomi ry
Tulli
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Valtiovarainministeriö
Vankila- ja kriminaaliryöstön henkilöstö VaKHe ry
Vankilavirkailijain Liitto VVL r.y
Verohallinto
Veronmaksajien Keskusliitto ry
Vuolle Settlementti ry
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto

Lausunnon saate

Tähän voitte halutessanne kirjoittaa saatteen lausunnollenne:

Yleistä

Mitä mieltä olette yleisesti arviomuistion sisältämistä ehdotuksista? Tulisiko ehdotuksia valmistella edelleen vai ei?

- Kannatan/kannatamme ehdotuksia pääosin tai kokonaan taikka minulla/meillä ei ole muistiosta huomautettavaa
- Kannatan/kannatamme ehdotuksia osittain
- En/emme kannata ehdotuksia
- En/emme ota arviomuistioon yleisesti kantaa, kommentoin/kommentoimme vain eräitä yksityiskohtia
- En/emme anna arviomuistiosta lausuntoa

Muut yleiset huomiot:

Arvioinnin perusteet ja lähtökohdat

(mm. kriminaalipolitiikan perusteet, rikosoikeuden periaatteet ja perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, rikollisuustilanne, rangaistusasteikot, rangaistusten vaikutukset, hyöty—haitta-vertailu, rangaistusten vaihtoehdot ja rikoksentorjunnan menetelmät, oikeustajua koskeva tutkimus)

Näkemyksenne arvioinnin perusteista ja lähtökohdista:

Seksuaalirikokset

Muistio sisältää seuraavat ehdotukset:

- tehostetaan raiskausrikosten esitutkintaa (SM/poliisi; edellyttää lisärahoitusta, kustannukset nykyään n. 3 milj. e)
- tarjotaan Uusi suunta -ohjelmaa henkilöille, jotka eivät vielä ole syyllistyneet seksuaalirikoksiin (0,8—2,7 milj. e) ja laajennetaan muutoinkin seksuaalirikoksia ennaltaehkäiseviä palveluita ja kuntoutusta rangaistusjärjestelmän ulkopuolella (STM, maakunnat)
- ensisijaisesti selvitetään aikaisempien lainsäädäntömuutosten vaikutukset ja oikeuskäytäntö rikostilastoista ilmeneviä lukumäärätietoja laajemmin; toissijaisesti

- korotetaan lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus 4 vuodesta 6 vuoteen vankeutta (0,6 milj. e)
- säädetään erillinen rangaistussäännös (törkeä lapsen raiskaus, rangaistusasteikko 4—12 vuotta vankeutta) tapauksiin, joissa nykyisin sovelletaan samanaikaisesti raiskausta ja lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevia säännöksiä (0,24 milj. e).

Näkemyksenne seksuaalirikoksia koskevasta arviosta ja ehdotuksista:

Väkivaltarikokset

Muistio sisältää seuraavat ehdotukset:

- pannaan täytäntöön yhdistelmä rangaistusta koskeva lainsäädäntö
- tiukennetaan ehdonalaisten vapauden valvontaa (riskiarvioinnin tehostaminen mm. vakavien väkivalta- ja seksuaalirikosten uusijoilla sekä tiukennettu valvonta; 1,34 milj. e)
- tehostetaan ehdollista vankeutta valvonnalla ja yhdyskuntapalvelulla (3,2 milj. e, kustannukset kohdistuvat osin STM:n hallinnonalalle)
- kehitetään ja lisätään väkivaltarikollisille tarkoitettua Aggredi-tyyppistä ohjelmaa valtakunnallisesti (1,5 milj. e; STM, maakunnat).

Näkemyksenne väkivaltarikoksia koskevasta arviosta ja ehdotuksista:

Talousrikokset

Muistio sisältää seuraavat ehdotukset:

- korotetaan yhteisöskon asteikkoa (HE 1/2016 vp)
- arvioidaan arvopaperimarkkinoita koskevan tiedottamisrikoksen törkeän tekemuodon tarvetta (*törkeä arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos*); päävastuullisena VM, yhteistyössä OM:n kanssa
- pannaan täytäntöön EU:n taloudellisiin etuihin kohdistuvia petoksia koskeva direktiivi (PIF):
 - säädetään avustuksen väärinkäyttöä koskeva törkeä tekemuoto (*törkeä avustuksen väärinkäyttö*)
 - kiristetään luottamusaseman väärinkäyttöä tai virka-aseman väärinkäyttöä koskevaa sääntelyä
 - laajennetaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta

- arvioidaan veropetossäännösten riittävyttä muun muassa arvonlisäveron osalta
- pannaan täytäntöön tuleva maksuvälinepetosdirektiivi, joka on toistaiseksi neuvotteluvaiheessa
- korotetaan eräiden maksuvälineisiin liittyvien rikosten enimmäisrangaistuksia.

Näkemyksenne talousrikoksia koskevasta arviosta ja ehdotuksista:

Rattijuopumusrikokset

Muistio sisältää seuraavat ehdotukset:

- tehostetaan ehdollista vankeutta valvonnalla (3,2 milj. e, kustannukset kohdistuvat osin STM:n hallinnonalalle; kustannukset sisältävät yhdyskuntapalvelua koskevan muutoksen)
- saatetaan voimaan ajon keskeyttämistä koskeva säännös HE 180/2017 vp:n mukaisesti (LVM)
- jatketaan alkolukkoja koskevaa uudistamistyötä jo toteutetun lainmuutoksen suuntaviivojen mukaisesti (alennetaan alkolukko-ohjelman kustannuksia; LVM)
- varmistetaan Tie selväksi -mallin toteuttaminen sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksen yhteydessä (STM, maakunnat).

Näkemyksenne rattijuopumusrikoksia koskevasta arviosta ja ehdotuksista:

Muut huomiot

Muut arviomuistiota koskevat huomiot:

Voit jättää liitteitä lausunnon yhteyteen. Sallittuja tiedostoformaatteja ovat: pdf, doc, docx, xls,xlsx, ppt, pptx, csv, txt, rtf, zip, jpg, jpeg, png, gif and tif. Liitetiedostojen koko tulee olla pienempi kuin 50 Mb.

Oikeusministeriö

Hinkkanen Ville
Oikeusministeriö